

SARS E THOHOLETSA BASEBETSI LE KABELO YA BONA KA NAKO EO KHOMESHENARA E NTJHA E QALANG KA TSHEBETSO YA YONA E TLA ITSHETLEHA HODIMA HO HLOKA LEEME LE BOTSHEPEHI

Tshwane, 1 Motsheanong 2026 — Ditshebeletso tsa Lekgetho tsa Afrika Borwa (SARS) di tshwaile Letsatsi la Basebetsi ka ho lebisa diteboho ho basebetsi ba kgannang ikhonomi ya naha ya rona le bao makgetho a bona a tshehetsang ditshebeletso tsa setjhaba. Ona ke molaetsa wa mokgatlo ka nako eo Khomeshenara e ntjha, Ngaka Johnstone Makhubu, a nkang marapo letsatsing la hae la pele setulong sena, ka tlhokomelo ya boikarabelo bo boima boo a bo tshepetsweng, le bo tshepetsweng mokgatlo ke Maafrikaborwa ohle.

Khomeshenara Makhubu o lebisitse ditebo ho Mopresidente wa Rephablike, Mong. Cyril Ramaphosa, mmoho le ho Letona la Ditjhelete, Mong. Enoch Godongwana, ka ho mo tshepela boetapele ba setheo sena seo e leng letlotlo la setjhaba. Ka lehlohonolo, nako ena e tsamaisana le letsatsi la pele la kgwedi ena ya Motsheanong, e leng Letsatsi la Basebetsi.

Khomeshenara Makhubu o thoholetsa basebetsi ka ho ananela hore ke motheo wa ikhonomi ya naha ya rona, e unang molemo wa boitsebelo ba bona, boinehelo le tsitlallelo. “Maikemisetso a SARS ke ho tshehetsa matsapa ana ka ho bokella lekgetho leo qetellong le tswelang basebetsi molemo le ho tswela setjhaba molemo, ka ho thusa hore ho be le meputso bakeng sa dikolo, tlhahiso ya meralo ya motheo ya ditshebeletso mmoho le hore ho be le menyetla ya tsa kgwebo,” o rialo.

“Letsatsi la kajeno ha le bohlokwa feela ka lebaka la hore ke nka boikarabelo bo botjha. Letsatsi la Basebetsi le re hopotsa hore matla a Afrika Borwa a bathong ba etsang mosebetsi o tshepahalang, bao hangata ba o etsang ka tlasa boemo bo thata. Jwalo ka SARS, re tla tswela pele ho tlotla mosebetsi ona ka ho sebetsa ka tsela e seng leeme, e hlwahlwa le e nang le boikokobetso.” Ngaka Makhubu o tobokeditse hore o nka marapo ana a matjha ka tlhomphe e kgolo le ka kutlwisiso e hlakileng ya hore boetapele mona SARS ha se taba ya matla feela, empa e na le borumuwa.

SARS e sebetsa jwalo ka setsi sa kontraka ya phedisano le ya ikhonomi mme Mopresidente le Letona la Ditjhelete ba se tshepetse ho tiisa motheo wa mmuso wa pokello ya lekgetho, ho ntlafatsa boikobelo, ho thusa ntshetsopele le ho sireletsa botshepehi ba mokgwatshebetso wa lekgetho tlasa boemo ba lefatshe bo tshopodi. Khomeshenara Makhubu o boletse hore o ananela boikarabelo bona ntle le ho sirelwa ke mosebetsi o mo tobileng.

“SARS e jarile boikarabelo bo hlokolosi haholo mmusong mme tshepo e hodima rona e tlameha ho sireletswa kamehla, le dipuisanong le diqetong tseo re di etsang.”

O tlatsitse ka hore SARS e kena mokgahlelong ona o motjha wa boetapele ba yona e le bolaodi ba pokello ya lekgetho bo ipabotseng lefatsheng ka bophara, bo ananelwang le bo hlomphehang lefatshe ka bophara ka lebaka la ho iphumana hape ha setheo, boiqapelo le diphetho tse ka pakahatswang. Seriti sena se fumanwe ka lebaka la boikitlaetso le tshebetso e matla ya batho ba yona ka dilemolemo.

“Tlotlisona ya basebetsi, haholohlo basebetsi bao madi a bona le mofufutso wa bona e leng tse kgannang setjhaba sa rona, boitlamo ba rona jwale ha se feela ho sireletsa maemo a matle a SARS empa ke ho boela re a ntlafatsa. Ha re tlotlwe ke lefatshe ka lefeela-feela, empa ke ka lebaka la diqeto tsa rona tsa ho sebetsa ka botshepehi, ka ho phethahatsa molao ka tsela e tshwanang le ho ntlafatsa tsohle ntle le ho sutha bohareng ba rona ba boitshwaro bo amohelang. Boikitlaetso bona bo tla tswela pele,” ho rialo Khomeshenara Makhubu.

SARS e unne molemo o moholo boetapeleng bo hlwahlwa ba Khomeshenara ya mehleng Edward Kieswetter, eo dilemong tse supileng tsa ho feta a kgathileng tema ya bohlokwa ya ho fetola SARS ho tswa nakong e mpe ya kgapo ya mmuso ho e lebisa ho ba setheo se babatsehang sa setjhaba. Khomeshenara Makhubu o boletse hore “tswelopele e dutse e le mosebetsi o bohareng ho tse re tobileng”, mme tsela ya setheo e mabapi le mawala e dutse e totobetse mme ha ya fetoha. “Re tla tswela pele ho fana ka tlhakisetsa ha ka lehlakoreng le leng re ntse re nolofatsa boikobelo, le ho etsa hore tshebeletso e fihlillehe. Phethahatso ya molao e be e tsitsitseng, ha re ntse re bokella lekgetho lohle le kolotuwang, le sa feteng bokaalo ka sente kapa le sa haelleng ka sente”.

Ho tshehetsa boitlamo bona, Khomeshenara o behile ka pele boiteko boo a bo bitsang ***Doing Basics Right***. Tsepamo ena e mabapi le ho tjhorisa mesebetsi e bohareng ya SARS ya tshebeletso e tsamaisana le ponelopele ya mokgatlo wa kamoso, moo ***tshebeletso e hlwahlwa e bolelang hore ha ho tshebeletso, mme lekgetho ke ntho e iketsahallang feela***.

Naha e tjamelane le diphephetso tse ngata tse matla tse bakwang ke ***ikhonomi e seng molaong***, e nonyetsang mokotla wa naha ho fumana karolo ya ona e o loketseng, e senyang kgwebo e molaong, e bakang tahlehelo ya mesebetsi le ho nyatsa tlhodisano e seng leeme. Mopresidente Ramaphosa o bontshitse boetapele bo hlakileng maikemisetsong a mmuso a ho fedisa ikhonomi e seng molaong, eo ha jwale e seng e le maemong a tshosang le a sa amohelang. SARS e tlile ka mawala a yona a bitswang ***Mawala a Kgahlano le Ikhonomi e seng Molaong*** a tlang ho tshehetsa mawala a naha le ho etsa hore ho be le tshebedisano e matla le mekgatlo e meng ya phethahatso ya molao.

Khomeshenara Makhubu o supile **Modernisation 3.0** jwalo ka motheo o bohlokwahadi wa mawala a SARS. SARS e tla tswela pele ho tsetela haholo theknolojeng ya sejwalejwale, le ho beha mokgatlo ho ba o ka pelepele le ho ba mokgatlo o kgannwang ke deitha, phethahatso ya tshebeletso ya dijithale mmoho le mekgwatshebetso e bohlale ya boikobelo. *Modernisation 3.0* e tla tshehetswa ke bokgoni ba batho, kaha SARS e dutse e ikemiseditse ho hohela diprofeshenale tse nang le boitsebelo, ho tebisa tsebo ya setheo le ho fana ka thupelo e tswelang e ikamahanyang le se etsahalang mapatlelong a tsa molao, ikhonomi le diphetoho tsa theknoloji.

“Molaetsa wa rona ho balefalekgetho o hlakile. SARS e tla sebetsa le bao ba ikobelang tefo ya lekgetho ka tsela e profeshenale, e hlakileng le ka tlhomphe. Mekgwatshebetso e tla etswa ka tsela e tlang ho nolofatsa boikobelo, e seng ho di thatafatsa, mme dipuisano di tla tataiswa ke ponaletso, e seng dipelaelo”.

O boetse a lemosa bao ba sa ikemisetsang ho ikobela molao wa lekgetho. “Bao ba qobang lekgetho, ba sebedisang mekgwatshebetso hampe, kapa ba diketsong tsa ka boomo tsa ho se ikobele lekgetho ba lebele diketsahalo tse hlokanq qeaqeo. Mekgwatshebetso wa lekgetho o sebetsa feela moo bohle ba jarang boikarabelo ba bona, mme ha ho motho ya dumelletsweng ho o nyatsa ha ba bang ba o hlompha.”

Khomeshenara Makhubu o boletse hore Letsatsi la Basebetsi le re hopotsa hore setheo se teng ka sepheo sa ho sebeletsa batho, e seng ka tsela e fapaneng, mme letsatsi lena le “tshwaya kgaolo e ntjha e buang ka tswelopele e ntlafatswang ke boiphihlelo le e tataiswang ke boitshwaro bo botle le bo sebetsang hantle”.

Ho fumana lesedi le fetang lena, ka kopo ikopanye le SARSMedia@sars.gov.za.